

„ASA CHI”

REVISTA STIINTIFICA LITERARA

Comitetul de Redacțiune: Dr. D. Cantimir, I. Năgure, Vict. Dogariu, C. Hogaș și V. C. Buțureanu cu colaborarea membrilor Societății „Asachi”.

DESPRE LECTURA

Unul d'ntre mijloacele puternice de cultură individuală și, prin extensiune, de cultură generală este de sigur și lectura.

Scoala nu ne poate da, riguros vorbind, de cât niște începuturi ce trebuiesc în urma conplectate; conversațiunile și conferințele publice științifice pe lângă că sunt rare apoi mai au de multe-ori desavantajul de a nu și atinge scopul, adică de a nu înainta nici c'un pas pe o mare parte din auditor, din cauză că conferențiarul nu e deplin stăpân pe subiectul seŭ și nici nu'l pöte prin urmare pune în posesiunea altora.

Lectura însă, această convorbire intimă cu un cap ce a gândit, sau cu o inimă ce a simțit, poate fi tovarășă intimă a tuturor omelilor noastre libere; ne pune în posibilitate a vorbi cu trecutul și cu prezentul, a cunoaște ce au cugetat viacurile trecute și a conchide ce trebuie să gândească cele viitoare; a percurge spațiul nemărginit fără a fi nevoe să eșim din patru päreși ai casei noastre, a fi cu alte cuvinte, pretutundine în spațiu și în timp. A te rotăci pe ruinele cetăților de altă dată, în timp ce șezi pe scaun înaintea mesei de lucru, a te înbăta de acentele triste sau vesele ale harfelor antice în timpul ce vântul plângător al toamnei și ploea mănăta de el biciuește ferestrele noastre, a trece pe toate popoatele dispărute de pe suprafața pământului în revista o dată cu literile unei cărți, este o plăcere pe care numai lectura ne-o poate procura. Ne putem deci apropie tot felul de idei, tot felul de simțiri și cunoștinși prin lectură mai ușor de cât prin ori-ce alt mijloc.

Din acest punct de vedere deci, lectura este unul din cele mai puternice mijloace de cultură intelectuală; suprimați cărțile și prin urmare lectura și veși reduce de sigur durata omenirei la durata

unei generațiuni, adevărurile generale la valoare de ipoteze individuale, și tot ce omenirea a cugetat și a simțit de miș de secol, la cercul restrins al cugetării și simțirii unei singure generațiuni. De aceea cu drept cuvânt, oamenii însemnați din toate timpurile, au căutat a funda bibliotecă unde să se păstreze cunoștințele și descoperirile timpurilor trecute, spre a pute fi tot-de-a-una la dispoziția celor prezente și viitoare; bibliotecile prin urmare au fost tot-de-a-una inelul care au legat și au făcut să fie neîntrerupt lanțul de cugetare a tuturor generațiunilor, și cei ce au distrus sau ars asemenea instituțiuni n'au făcut decât să rupă acel inel, să despărte viitorul de trecut și să dea cu mulți secolți pe omenire înapoi: și cât au trebuit în urmă să lucreze omenirea spre a făuricest inel sfărmat!

Aceste zise despre lectură în general, să restringem cercul aprecierilor noastre. De sigur nu tot ce s'au scris e bine scris, după cum nu tot ce s'au cugetat și s'au simțit, s'au simțit și cugetat bine, sau cel puțin, nu tot a avut ca țintă propășirea omenirii pe calca binelui, frumosului și adevărului. Omul, de la natură, e dotat cu simțire și imaginațiune, facultăți care neîncetat cauta un obiectiv; fără această proprietate omul ar fi redus la cercul strimt al individualității sale și legăturile sociale s'ar dizolva și cu dănsese societatea. Este dar de cel mai mare interes, de un interes mai mare de cât s'ar părea, să căutăm ca facultățile omenești în căutarea obiectivului lor, se urmeze calea prescrisă de sănătoasa rațiune și de cerințele individului ca membru în societate. Este adevărat că mai întâi familia, mai pe urmă aceasta împreună cu școala și mai târziu societatea ne coace mintea și simțirea și ne face să traversăm calca vieții cel mult cu numele de *om cum se cade*. Aceasta însă nu e de ajuns pentru satisfacțiunea mai cu samă a acelor naturi eminentemente sensibile și gânditoare. Unor ast-fel de naturi, singurile care stau în relief pe planul monoton al omenirii, setoase de idealuri și ținte mărețe, apte a rezuma și târî după ele majorității însemnate, pe diferite căi de activitate omenească, unor ast-fel de naturi, zic, nu le e de ajuns strimta cale de cultură familiară, școlară și socială, ele trebuie să exploreze, pentru atingerea idealului lor, regiuni prea vaste pentru familie, școala și societate, care nu le pot procura de cât mijloacele necesare pentru o viață comună; ele trebuie să caute în ele însuși voința, și în afară mijloacele de realizare ale acestei voinți. Amintindu-ne să ne referim la activitatea omenească pe domeniul intelectual, ur-

întrebarea: unde s'ar pute decî găsi isvorul de unde să se adăpe și să se alimenteze aceste capete și inimi setoase? răspunsul e tot așa de natural: în lectură. Unde, în adevăr, s'ar pute găsi mai cu ușurință o înfinitare mai variată de idei, simțiri și idealuri de cât în lectură? O carte nu este ea oare, după genul scrierei, imaginea fidelă și de multe ori completă a unui suflet? și dacă ne referim în special la genul pur literar, unde oare putem vede pe om mai bine în toată măreția și abjecțiunea lui de cât în o scriere? Aceasta e necontestat.

Nu trebuie însă să trecem cu vederea un lucru de o însemnată importanță: natura omenească sensibilă și aptă de a primi impresiuni, aceste impresiuni se vor întipări cu atât mai adânc în sufletul omenească, cu cât imaginea va fi mai viu reprodusă în scriere; după o lectură rece, unde nu domnește nici imaginațiune, nici puterea de convicțiune, rămânem tot așa de indiferenți precum eram și la început și timpul consumat în asemenea lectură este un timp pierdut; din contra în urma unei lecturi unde imaginația, simțirea și adevărul domnește, sufletul nostru rămâne captivat și pentru mult timp memoria ne păstrează o adâncă și plăcută impresiune.

Din acest fapt psihologic, foarte simplu și necontestat, rezultă concluziunea că trebuie alese pentru lectură acele cărți care satisfac mai bine cerințele facultăților noastre morale și intelectuale. Nu numai atâta; de multe ori un șir de impresiuni analoge lucrând un timp îndelungat asupra naturii noastre sensibile, finesc prin a lua locul altora ce le aveam înainte și a căror memorie se pierde pentru tot-deauna; fericit acela la care aceasta substituțiune e merita! Nici o lectură nu e mai aptă pentru aceasta de cât lectura cărților ce ne reprezintă diferite situațiuni ale vieții și naturii omenească, cu alte cuvinte ale pasiunilor inimii. Romanele se par a fi făcute pentru aceasta. Vom păre poate că esagerăm, când vom afirma că junimea cetitoare, dacă avem o junime cetitoare, fără a judeca, nu face altă de cât a simți, și simte după anumite manuale ca ale lui Dumas, George Sand, Paul de Kok etc. etc. Departe de a condamna acest gen de literatură, admitem pe acele romane care se servesc de forma romanului, numai pentru a înălța cu miere marginea paharului ce conține în fundul său amara doctorie, adevărul. Jules Verne e unul din acestia. Nici în o țară, poate, nu se face un mai mare trafic cu romane de cât la noi; chiar cele rău traduse sunt devorate cu lăcomie. Această pro-

pensiune cătră romantism, departe de a fi folositoare, e din contra dăunătoare: Junele pensionare, viitoarele mame de familie, o dată trecute peste pragul celor 16 ani încep a'și modula nu numai simțirile dar chiar manierele după anumite tipuri din vr'un roman oare-care; simțirea și imaginația lor e veșnic transportată în o lume unde nuse aud de cât fraze, ce ascund simțiri de modă, tropotul cailor și zinghenitul ferului din evul mediu sau în fine dialogurile pline de un spirit și o simțire indoioasă ale tuturor naturelor degradate moralmente. Ar fi de un interes vital să fie atrasă atențiunea noastră asupra acestui punct. A forma inima junef generațiunii, prin lecturi sănătoase și din isvor curat, este după noi o țintă ce ni se impune și se justifică de la sine, și cu atât mai mult ni se impune și se justifică, cu cât în timpurile din urmă, pe arena romantismului se prezintă și realismul în frunte cu Zolla, naturalismul, ultima expresiune a nudității naturei omenești. Pentru a ajunge această țintă să deprindem de timpuriu pe tinerime a simți gustul pentru tot ce e adevărat, frumos și nobil; clasicismul sub toate formele poate ar fi un balsam ce s'ar turna cu succes și ar recori rănilor vii deschise de romantism și naturalism. N'ar fi mai calmă, mai dulce și tot așa de adâncă impresiunea ce ne-ar face-o Eneida sau Erusalimul liberat, martiriul sau geniul creștinismului de cât Muschetariul, regina Margot, Sora Ana etc.?

Apoi pentru noi românii în special, care suntem aproape a ne înăduși sub diluviul de romane, câte isvoare curate și sănătoase nu s'ar găsi! Istoria noastră nu e plină de fapte mărețe, care ne ar înalța și innobila sufletul? Munții noștri nu au destule legende spre a ne nutri imaginațiunea? O singură Doină, cuprinde un întreg trecut de durere și bucurie, și e de sigur mai adâncă și mai atingătoare de cât toate serenadele la un loc! Cronicile noastre, care cuprind între două scoarțe mărețele drame ale trecutului nostru, zac în pulbere, în timp ce: Dracul în Iad, Tuzluc, și nu știu mai câte alte scrieri indecente stau întinse cu obrăznicie la îndemâna cumpărătorului. Ast-fel nu ne vom forma nici inima, nici mintea; nu vom pute nici gândi nici cugeta românește. Pericolul nu e mic. Ar trebui deci o dată, și credem că timpul nu e departe, să smulgem din mânele tinerimei noastre acele scrieri care escită imaginațiunea, ard singele și viciază prea de timpuriu capul și inima tinerimei, speranța viitorului.

Calistrat Hogaș.

Publicând lecțiunea publică: *Importanța familiei precum și bunurile și fericirile vieții familiare*, ținută de dl. I. Negre, membrul acestei societăți, atragem buna voință și atențiune, a lectorilor foarei «Asachi» și barbaților noștri de stat, asupra cauzelor boalelor și ranelor noastre sociale, precum și asupra adevăratului și unicului medic ce le poate tămădui: toate acestea se desvălesc și se expun în tratarea subiectului din această lecțiune publică.

Prelecțiune publică, ținută de dl. I. Negre Duminică
22 Mart 1881.

Bunurile și fericirile vieții familiare.

Onorabil Auditoriu

Vin ca membru al societății științifice și literare «*Asachi*» să vă întrețin, să vă vorbesc, despre o instituțiune socială, care din cea mai adâncă anticitate a fost temelă constituirei tuturor societăților, tuturor statelor; în sinul căreia stă isvorul fericirii, prosperității, consolidării, progresului și civilizației ori-cărui popor, ori-cărei națiuni; în brațele și leagănul căreia, individul află fericirile și bunurile vieții, precum și mângăerea, alinarea mizeriilor și suferințelor din aceasta lume.

Vroesc să vă întrețin, să vă vorbesc despre: Familie, viața familiară și despre bunurile și fericirile acestei vieți. Nu pot să vorbesc de bunurile și fericirile vieții familiare fără a arăta mai întâi în câte-va trasuri generale scopul și misiunea familiei în omenire.

Dacă facem un studiu sociologic serios și imparțial supra țerei noastre, dacă ne înturnăm privirile și observațiunile cu vr'o 30—40 ani în urmă și judecăm starea noastră socială din acel timp, sub toate raporturile și pășim treptat studiind toată activitatea noastră de atunci și pâna astăzi, cu toții recunoaștem că am făcut un pas înainte: am desființat privilegiile, am proclamat egali-

tatea civilă și politică; am lătit învățământul; ne-am format o clasă cultă și intelegintă; am îmbunătățit în câțiva moravurile; am ajuns la oare-care prosperitate materială și economică; am consolidat statul și ne am afirmat ca un popor cu viață și viitoriu.

Așa este Inșă în mijlocul acestui progres făcut, în mijlocul acestei propășiri și dezvoltări, mai mult sau mai puțin cântate, cu toții ne văităm, suferim, cu toții recunoaștem existența unei boale, ce roade la rădăcină societatea noastră. Pe acest pământ mănos și iubit al patriei noastre, în mijlocul unor bunuri și abundenți ce fac viața dulce și lesnicioasă; videm tineri, bătrâni, orășeni și săteni, *toți munciți de un rău ascuns care îi roade și nu li lasă nici un repaus.*

Cu cât străbatem mai mult stratele sociale, cu atât videm mai mult această nemulțămire, liniște și suferință morală așa în cât singurele ființi ce le mai găsim fericite sunt numai bieții copilași; cu toții plângem lipsa de caracter, de moravuri bune, lipsa de demnitate, o înstrăinare și atrofiare a sentimentului și datorii naționale iar sub raportul moral și religios o nepăsare complectă. Cu toții recunoaștem acest rău, facem discuțiunile cele mai aprinse asupra lui, căutăm remediul și medicul acestei boale, cu toate că este lângă noi, nu'l cunoaștem, ba nici 'l băgăm în seamă și nici nu'i dăm atențiunea și importanța ce o are în sine. Recunoaștem că dacă aceasta boală morală, socială și psihologică, va continua, fără ai găsi medicul, *mergem la corupție totală și nimicire a societății noastre. !!!*

Se'mi permitnți, iubit auditoru, să pun starea noastră sub acest raport în talăurare, comparare, paralel cu starea poporului Francez din timpul înainte de revoluția cea mare de la 1789 precum și din timpul revoluției, ca să vedeți că în cam-așa stare socială se afla și

poporul Francez: toți căutau și acolo reul și nimene nu'l vedea; toți căutau medicul sau acea putere, care să vindece reul și să regenereze societatea Franceză, și nimine nu'l găsea; a trebuit să vină un geniu ca Descartes, ca Rousseau, și pe urmă L. Aimé-Martin să arăte cauzele relelor și boalelor sociale și să propună remedie vindecătoare, așa că Franța a ajuns astăzi după cât cunoaștem cu toții, lala lumii pe câmpul științelor, prosperității materiale, economice și a iubirii de patrie.

În timpurile citate mai sus mai toți bărbații în Franța luptau pentru regenerare fără a face ceva hotărât desbuteau despre toate și despre nimica n'aveau principii sănătoase și stabilite. Nici o dată duhul omenesc n'a căzut mai jos și nu s'a ridicat mai sus ca în acele timpuri în Franța. De la învățăturele cele mai sănătoase a trecut la faptele cele mai nebune; de la faptele cele mai glorioase s'a aruncat în învățăturele și teoriile cele mai estravagante. Care era însă cauza acestei activități și lupte fără folos și fără să afle adevărul? Cauza era: prejudițiile și credințele timpului, era încătușarea liberei cugetări. Credința era măsura ori-cărui învățături, ori cărui înțelepciuni; toate întrebările și învățăturile filosofice și teologice se resumau, se sancționau după sistema scoalei dominante a lui Aristotel »*Dascalul a zis*«.

A trebuit se vină un geniu ca Descartes, să proclame libertatea cugetării, libertatea de a cerceta și judeca orice învățatură, ori-ce reformă;—a fost destul aceasta ca să schimbe nu numai starea Franței dar să influenteze asupra mai tuturor popoarelor lumii

Efectul salutar a doctrinei lui Descartes a fost că Franța în revoluția de la 1789 se mântui îndată de caste, privilegii, clesuri, prejudiții, de toate rătăcirile și viciurile ce o rodeau.

Însă ce se întâmplă după aceasta? Când sosi timpul să reclădească cu acele dărămături, fie-care atuncea urmând doctrina lui Descartes își luă cugetarea și cuvântul seu judecător, așa că lipsea ori-ce unitate.

Toți căutau principiul, bază organizării și nu întâlneau de cât păreri, așa că fie care judecată personală se facu suverană și de aici discuții, desbateri, desbinări anarhie și totul se perdea în un haos, fără a produce nimic folositor pentru popor. Și care era cauza acestei desbinări, acestei anarhii, acestei lipse de unitate și principii? Cauza era că doctrina lui Descart, după cum zice L. Aimé Martin, nu era complectă, îi lipsia o parte esențială așa că, când poporul Francez căpătă libertatea cugetării, a cercetării și judecării, și începu să lucreze, să producă roade, lipsea timelia pe care să zidească lucrarea lor.

Pe când Franța presenta aceasta stare din cauza lipsei de principii sănătoase; pe când poporul era dat uitării colo jos, privind pe cei despoeați de privilegii, că nu sunt de un neam nici tocmai curat nici așa de puternic, pe când acest popor gema remas barbar în mijlocul științei, serac în mijlocul avuției.

Pe când curtea regulă, clerul, nobilimea, toți prințșorii, baronii, cavalerii mai multor ordine, nobilii și prinți cu mila lui D-zeu și filosafi cu grația academiei, inotau în corupție și desfrânări fără a se gândi la reforme și învățături salutare poporului, fără a se gândi să caute adevărata cauză a boalei și suferinței sociale, și la aflarea remediului.

Pe când guvernul și adunările țerei se perdeau în lupte și discuțiuni bizantine, fără a produce nici o reformă salutară și vindicătoare relelor sociale, servindu-se cu baioneta contra celor care combăteau și plângeau astă stare de lucruri, cu Bastilia sau grosurile pentru

moralizarea și reforma moravurilor, pe când dura așa stare de lucruri, se ivi în Franța un alt geniu, carele numai singur se gândea la viitorul patriei sale. Aceasta era J. J. Rousseau, carele complectă doctrina lui Descartes adăugându'i premisa ce'i lipsia. Rousseau privind dărâpânarea socială, ticăloșia morală în care zăcea Franța îi veni în minte una din a cele idei mari și roditoare, de care se leagă soarta omenirii ca prin niște fire nevăzute.

El cugeta și să ostinea să aște pe medicul acestor boale, acestor rele sociale, pe care să le vindece din origină, din rădăcină, și în adevăr îl găsi.

Întreprinderea lui Rousseau era foarte grea: era vorba de a tămădui boalele sociale, era vorba a scoate pe om din minciună și a'l povățui către adevăr, trecându'l neatinș prin șiroiul patimilor și tuturor sofismelor și apucăturilor false și rele, era vorba de a clădi o lume civilizată pe temeliele lumii morale, de a o scoate din desfrânare pentru a mântui și scăpa libertatea!

«Și cine este medicul, zicea Rousseau, căruia să'i încredințăm această grea și mare misiune, tămăduirea re-
lelor sociale? Politicilor și legiuitorilor? Nu; căci ei nu pot face nimica în această privire: această prefacere nu se poate face și îndeplini nici la tribună nici la întruniri politice nici în colegii nici prin legi sau regulamente.

«Guvernelor? Nu; căci ele fiind nesigure și nestabile, pentru ce s'ar îngriji, de viitorul altora când ele nu sunt sigure pe ziua de mâine.

«Învățământului public? Dar el cum va putea forma cetățeni buni, când i se cer scolari buni.

«Să căutăm dar, zice Rousseau, medicul, puterea care să aibă lucrare în toate oarele, în toate momentele, în toate veacurile, o putere nestricătoare, neobositoare înamorată de fapta sa și care să cuprindă societatea în-

treagă » Acest medic, această putere, Rousseau o afla în **Familie**. La dânsa se îndrepta el și îi cere ajutoriu pentru societate și omenire în genere. El voește a regenera societatea Franceză prin femei, prin mamă, prin familie. »O mamă, zice el, poate dori avuții, glorie, mărire pentru fiul seü, și nici odată vre-un reu, însă ce grozăvie mare ar fi pentru dânsa când i s'ar spune: *acest copil, obiect de atâta dragoste, pe care îl acopert cu desmerdările tale, îl hrănești cu laptele teu, va fi un nenorocit, un dușman al țerii séle, un trădătoriu sau un criminalist*«

Perdută dar, perdută pentru tot-de-a-una va fi generația dacă în fie-care familie nu se va ridica un glas pentru adevăr!..... pentru adevăr, căci adevărul ni lipsește, adevărul carele este sigurul viitoriu al neamului omenesc, iar glasul predicatoriu al acestui adevăr în generațiile ce se ridică, este glasul mamei, este glasul familiei! (1).

Iată iubit auditor răspunsul la cauzele ce aü dat naștere relelor sociale de care suferim, și cine este medicul, puterea ce poate să le vindece din rădăcină și să le facă să nu se mai reproducă.

Tot așa și noi; am făcut o mulțime de reforme, de îmbunătățiri; am făcut un mare progres în toate ramurile, însă am neglijat partea principală: Cultura familiei și buna creștere a copiilor prin familie, care să ni dea cetățeni cu principii sănătoase, cu caracter și demnitate națională: Cetățeni virtoși, patrioți și buni părinți. Lipsa de familii virtoase, lipsa unei bune creștere, a produs boalele, relele de care suferim.

Ce glas însă, zise Rousseau, va fi acela a căruia elocință se va însinua, va pătrunde cu dulceață până în adâncul sufletului? Cine va face ca copiii noștri să în-

(1). L. Aimé-Martin. Education.

poate autoritatea și vecinicele adevăruri pe care nu le poate resturna nici o împrejurare? Iată cine: In fiecare familie se află o zeitate, poate de și cunoscută dar nepreciată, a căria putere este nebiruită și bunătatea nesfârșită; o zeitate care trăește din viața noastră, are altă bucurie de cât bucuria noastră, nici altă fectie de cât fericirea noastră, a căria toată puterea îi vine din dragoste, pe această zeitate vom chema'o în ajutoriu: *aceasta este mama de familie.*

Napoleon zicea într'o zi D-nei Campan: »spune'mi ce liposte junimei Franceze ca să fie bine crescută» *Mame* respunse D-na Campan. *Mame*, voiu zice și eu trebuie junimei Române ca să fie bine crescută, bine formată în privirea sentimentelor, caracterului și a datotet, din care va resulta regenerarea noastră și tămăduirea ranelor, boalelor și relexor sociale de care suferim.

Trebue dar să avem mame, care să știe ași crește copiii lor, căci alt-fel fie-care generație este percută și prin ele se stânge, întreagă, noastră societate! Iată importanța și misiunea familiei.

Ingradirea și inmunitățile ce sau dat familiei, la toate națiunile atât prin legile religioase cât și civile, arată asemenea importanța sa.

Insași solemnitata și ceremonialul ce se face la întrerea individului în familie prin căsetorie arată greutatea, serioșitatea și importanța familiei.

Familia este asemenea unul din factorii principali a constituirii ori-cărui stat, ori-cărui popor, în cât ori ce stat nu poate nici să se formeze nici să existe fără familie.

Familia asemenea a contribuit și contribuește la civilizatiunea neamului omenesc, la îmblănzirea moravurilor și desalbatăcirea omului: omenirea fără familie ar fi rămasă pentru totdeauna în selbătăcie și barbarie.

Din cele espuse pînă aicea ori-cine poate aprecia importanța și misiunea familiei în ominire și la fie-care popor în parte.

Vom trece acuma la bunurile și fericirile vieții familiare.

Bunurile și fericirile familiare se cuprind înșăși viața familiară.

Din istorisirea ce vom face asupra familiei, ori-cine va putea înțelege foarte ușor care sunt bunurile și fericirile ce rezultă din viața familiară atât pentru individ cât și societate.

Familia, iubit auditor, represintă în mic societatea întreagă. Aceasta mică societate compusă din barbat, soție și copii, speranța și mângâierea părinților, viitorul patriei, este legată în sine prin ast-felul de drepturi și datorii că de la sânta lor îndeplinire depândă toată fericirea și prosperitatea familiei; cu cât în familie legăturile conjugale sunt păzite cu sântănie, cu cât drepturile și datoriile de o parte și alta sunt îndeplinite, cu cât copiilor este dată o creștere îngrijită, rezemată pe adevăr, moralitate și formarea caracterului și a frumoaselor sentimente, cu cât virtuților casnice ca: ordinea, activitatea, economia, castitatea și bunul nume, li sunt date aplicațiunea cea mai mare cu atâta în familie se vor gusta și simți mai cu dulceața bunurile acestei vieți. cu atâta familia va fi fericită, va fi prosperă și va revarsa asupra întregii societăți bunele sale exemple.

Cu cât în o societate vor fi mai multe familii constituite pe temelii solide, care se'si înțelegă importanța și misiunea lor, cu atâta și societatea în genere va fi fericită puternică și morală.

Principalii membri ai familiei sunt: soțul și soția, tata și muma.

De la bunele însușiri, acestora depinde trăinicia și

fericirea familiei, precum și buna creștere a copiilor din toate resare atât fericirea lor cât și bunii cetățeni.

Ca să vă exprim importanța soțului și soției în familie, ca să vă exprim puterea ce leagă, ca să vă arătăm ce dătoresc creșterii copiilor lor, distinații a formațiunile ce se ridică, puterea și viitorul patriei, vom da, în susținerea acestora, câte-va exemple:

Solomon în maximele sau pildele sale zice: *Casa și averea sunt moștenire de la părinți, dar o femeie, o soție cu minte este moștenire de la Dumnezeu.*»

În o adunare familiară la Elini, zice Plutarh, toate femeile din acea adunare își laudă cu multă aviditate mătecele lor; soția renumitului barbat de stat al Grecilor, Focion, aflându-se și ea în acea întrunire, răspundea, amicelor sale: »*Ornamentul meu cel mai prețuit este scumpul meu soț Focion.*»

Într-o zi Cornelia muma Grahilor, acei tribuni ai poporului Roman, acei zeloși apărători ai poporului apăsător și nenorocit, întrebată de amicile sale, de ce duce o viață așa simplă, de ce să sustrage de la toate plăcerile și distracțiile? Ea li răspundea: »*cea mai plăcută distracție și ocupație a mea este creșterea și îngrijirea copiilor mei.*»

Muma lui Ștefan Cel Mare, bunul nostru domn, voinic și da mamei Române exemplu de abnegațiune și filor de sacrificiu și devotament pentru patrie, zice fiului său Ștefan Vodă, de pe zidul cetății Neamț: »*Cine pentru țară nu știe să moară, e ca cele paseri ce în noaptea sbor, mergi la război și își va fi mormântul încoronat de flori.*»

Familia, iubit auditor, are în sine niște bunuri așa de mari, atât pentru familie cât și pentru în'reaga societate, încât mai mult le simțim cu inima și sufletul nostru de cât putem se le spunem, și aflarea, simțirea

tuturor bunurilor și misteriiilor vieții familiare, sunt date ale ști, gusta numai persoanelor căsetorite: comoara nu se află, nu se cunoaște, nu se apreciază pînă nu se sapă, nu se desgroapă, așa și bunurile, fericirile și misteriele familii nu se pot gusta nu se pot simți, nu se pot ști de cât întrănd în sinul acestei instituțiuni, de cât îmbrătoșind viața familiară.

Iubit auditor! Intre toate legăturile acestei vieți pămăntești, eu unul nu cunosc nici una mai dulce, mai frumoasă, mai sântă de cât legătura vieții familiare.

Tată, mamă, fiii, fiice, frați, surori, toți aceștia cotopiți, prin iubire, în o inimă, în un suflet, cu aceleași sentimente, dorinți, aspirațiuni ca-și când ar fi un singur trup: iată familia! iată bunurile și fericirile ei! Iată idialul, pe care nici mintea nu ștle să cugete altul mai mare, nici inima nu poate simți altul mai dulce, nici buzele nu poate rosti ceva mai încântătoriu.

Isus Christos, voind să esprime delicateța, atragerea și iubirea credincioșilor sei cătră învățatura sa, nu află alt tip mai corespunzătoriu, de cât tipul delicateței, atragerei și iubirei familiare. El zice: *»Mama mea și frații mei sunt cei ce ascultă cuvîntul meu și'l păzescă pe dinsul.«*

Când privim la natura ominească, la soarta omului în astă lume, suntem convinși de ideea că chiar creatorul pusă fundamentul fericirei omului pe așezemântul bieței familiare, în care puterea, curajul și autoritatea barbatului, delicateța, slăbăciunea femeii, să egaliza prin iubire, așa încât barbatul de și cap al familii, se supune bucuros voei soției sale, și soția prin respect divine o doamnă a casei, aflând amândoi și cu fiii lor, în iubire, alipirea și stima reciprocă, fericirea cea mai curată și mai înaltă. Din această fericire familiară, istoria ni arată că, ca dintr'un isvor curat s'a tras toată pu-

terea nutritoare și înfloritoare, țerile, popoarele și genul ominescu.

Fericirea familiilor, buna lor stare, mulțimea lor, zice Bossuet, este un înt res public și isvorul fericirii statului.

Viața familiară este deci de o nemărginită importanță pentru genul ominesc în genere și pentru un popor în parte.

Ce lucru minunat și misterios! Această mică societate, restrinsă între pereții înpuși a unei case, a unui bordet; această mică societate: tata, mamă, fii, fiice, frați, surori, este fundamentul societății mari, care se întinde de la o margină la alta a pământului! Fericirea, pacea, îndestularea acestei mici societăți, este condițiunea fericirii, păcii, și îndestulării marelui societăți, a popoarelor!

Filosoful Seneca, întrebat într'o zi dacă ține de fericit pe regele Persilor? El respunse: *Nu știu, cât este de virtos!* (Laertius).

Virtutea este isvorul fericirii indivizilor, și ea să împrimă, să naște în familie; prin urmare strătul cel mai ruditoriu de virtuți este viața familiară. Ea este adevărata școală de creștere, un institut înalt, o academie de cultură pentru neamul ominesc. Aci să deschide câmpul activității celei mai nobile și mai binefacătoare. Aci să exercită iubirea în mii de manifestațiuni și variațiuni. Aci crește și se coc; *buna voință, amicitia, sinceritatea, îndurarea, compătimirea, cumpătatea, blândeța, răbdarea, credinciosia, autoritatea, supunerea, spiritul public, gata a lucra până la moarte, pînă la sacrificiu pentru binele comun.* Câte ostinele nu face, câte jerfe nu aduce un tată, o mamă pentru fiii lor!! Bine dar zice poetul Goethe că: *„Viața familiară este începutul a toată virtutea și culmea a toată cultura.”*

Dați dar țerei familii numeroase, virtuozose, în care

să înflorească iubirea, pacea, activitatea, moralitatea. buna creșterea a copiilor, și vom produce o generație care va forma un popor tare, avut, mărit, patriot, virtuos, la a căreia privire veți crește inima de bucurie și veți striga: fericită țară! fericit popor! Din sinul său ca dintr'o grădină plină de toate florile virtuții, să respîndesc acestea peste tot pământ patriei!

Ce fericit popor! ce fericită țară! în al căreia case, orașe, sate, trăesc familii, fericite, avute, pline de toate acele virtuți pentru care viața familiară este stratul cel mai roditor.

Soții însuși află în sinul familiei bucuriile și mângierile cele mai ne exprimate. Oboșiți a mândoii în de cursul zilei, fie-care în sfera sa cu greutatea și nevoile acestei vieți, află în sinul familiei, în jurul mesei și veteii lor, încunjurați de copii lor cele mai mari mângieri și a liniari a greutăților și suferințelor vieții. La vederea copiilor, o lume nouă se deschide înaintea lor! Câte suveniri, câte speranți, câte lacrimi, câte săgeți nu străbat, prin sufletul și corpul părinților în aceste momente. D'apoi afecțiunile și îngrijirile soților unul de altul și de copiii lor la boale și supărări, cine le poate prețui. Numai zimbetul unuia în aceste împrejurări este o lume întreagă!

Câte genii, câți eroi, câți mântuitori a suferințelor popoarelor, alapteză mumele pe sinul lor, cari toți pe câmpul lor de activitate au dus fericire și bunuri omenire în genere și popoarelor în parte!

Ne închinăm cu venerațiune la umbrele lui Ștefan Cel Mare și bine-cuvântăm pe Muma ce l'a născut, hrănit cu laptele său și l'a crescut!

Ne închinăm cu respect umbrelor tuturor marelor noștri barbați, cari devotându-se binelui comun, pe câmpul literar, științific, moral și național, ne-au scos

din robiea intelectuală, morală și națională, și bine-cuvântăm pe mamele ce iau născut, hrănit și crescut.

Băluțăm cu respect pe toate acele genii mari, care au descătușat conștiința ominească; pe toate acele genii inventătoare, cari au dat naștere tuturor acelor invențiuni, ce au produs progresul la care a ajuns omniaștia astăzi, și bine cuvântăm pe mamele care iau născut, alăptat și crescut!

Videți dar, iubit auditor, câte bunuri și fericiri cuprinde în sine viața familiară și la ce grad de putere, progres și bună stare poate să se rîdice un popor în care să înmulțescu și înflorescu familiile virtuoașe.

Din contra însă, țara în care s'a pierdut simțul pentru viața familiară și pentru virtuțile ce înfloresc în simțul său, în carea cășetoriile ne fericite, divorțurile, să înmulțescu; în care amorul și îmbrățișarea vieții familiare să împuțineaze pe ce zi merge; în care celibatarii cresc cu sutele, în care respectul, încurajarea și susținerea familiei s'au dat uitărei: acea țară dacă nu lecuște reul la timp, merge cu pași gramnici spre desfacere și peire. Aceasta'i o axiomă matematică.

Să întoarcem privirile, iubit auditor, acuma și asupra familiei române.

Dacă facem o privire a supra trecutului istoric a poporului nostru; dacă observăm toate epocile de glorie, mărire și nenorocire; dacă esăminăm toată activitatea și mișcarea făcută pe calea națională, morală și culturală, videm că și familia română a urmat și a fost supusă acelor acte, vicisitudini prin care a trecut poporul Român, și deși nu a fost și nu este nici astăzi ridicată la nivelul importanței și misiunii sale, deși nu'i era dată și nu'i este dată nici astăzi îngrijirea și cultura corespunzătoare menirii sale, totuș familia română s'a îndeplinit pe cât a putut misiunea ei în viața isto-

rică și națională a poporului Român: ea a produs pe eroii și barbații iluștri ce iau avut poporul Român; ea a servit de templu a conservării limbei și sentimentelor naționale. Dacă pe țărimul moral și culturistic, familia română, n'a făcut progres, în trecut poporului român, cauza este a timpului și a nenorocirilor prin care am trecut, și a ne îngrijirei ce am avut de cultura familiei.

Dacă acum ne întrebăm, astăzi când ne aflăm în o stare socială și politică sigură; avem toate libertățile, instituțiunile și mijloacele de dezvoltarea și de creștere; dacă ne întrebăm, zic, familia română astăzi face sau nu vr'un progres, vr'un pas înainte, din ceea ce era întrecut, spre a se ridica la importanța misiunii ei și dacă i s'a dat grija, cultura și susținerea trebuitoare pentru ași pute îndeplini chemarea ei!

Zeu nu pot respunde afirmativ în aceasta; probă boalele și rălele sociale de care suferim; abuzurile, moravurile rele, lipsa de caracteriu, demnitate și politică și individuală. Și oare abuzurile, crimele, erau mai multe în trecut de cât astăzi?... nu știu dacă erau mai mulți osindiți și mai multe temnițe în trecut de cât astăzi: acestea ne pun în poziție ca se nu putem afirma dacă familia română a progresat sub-raportul culturei și misiunii sale, din care trebuia să iasă buna creștere de copii, formarea caracterului și bunelor moravuri, din care resar cetățenii virtoși și buni părinți de familie. S'ar părea că am făcut oare care progres în astă privire, s'ar părea că am dat oare-care cultură și creștere femeii, pentru a fi bună mamă și aptă ași îndeplini misiunea ei în creșterea copiilor. Nu zic și eu ba; dar aceasta este mai mult o poșpăială, un lustru; învățămintele noastre publice nu dau cultura corespunzătoare femeii spre a devini bună mamă; creșterile în familie, în cea mai mare parte, sunt de parte și străine

de misiunea femeii în societate, afară de cazul, dacă înțelegem că pentru creșterea și cultura femeii, ce are a deveni mamă, este destul să știe o limbă străină, fără să știe bine pe a sa; să știe cânta la pian, și să aibă lustrul cerințelor lăcomiei, fără nici o noțiune de economie, și de cunoștințele misiunii femeii în societate, în omenire.

Dar să admitem că familiile avute, familiile oare-căror orășeni, au făcut oare-care progrese, însă ce s'a făcut pentru marea familie română, a poporului rural, spre a o imancipa, a o cultiva, a o scoate din ignoranță și a o pune în poziție se'și înțeleagă misiunea ei? Nimic; absolut nimic.

Iubit auditor! Din cele espuse în această lecțiune publică, rezultă că familia este temelie societății, iar bunurile și fericirile vieții familiare să cuprind în virtuțile născute și nutrite în sinul familiei.

Tot din cele espuse în aceasta lecțiune publică rezultă că familia este stratul cel mai roditor și producătoriu, de fructe, de virtuți, pe care mama îngrijindu'l, plivindu'l, cultivandu'l, dă societății roade sau cetățeni bine crescuți și înzestrați cu toate virtuțile.

Asemenea din astă lecțiune publică, rezultă că fie-care popor să întregeste prin familie, este deci de interesul cel mai mare pentru noi Români ca să avem cât mai multe familii brave, model de virtute, care să crească generațiuni bune, înțelepte, virtuose și patriotice. Onoarea noastră, existența noastră stă aci.

Să ne putem toate puterile pentru cultivarea, susținerea și ridicarea familiei la importanța misiunii ei, și vom scăpa și de relele sociale de care suferim, și vom ridica și națiunea noastră la starea de mărire, putere, progres, moralitate și patriotism.

I. Negre.

Dl. I. Negre, după ce a finit lecțiunea sa în prezența unui public numeros, din toate clasele societății, a adresat următoarele cuvinte asistenților, ca corolariu. »Isus Cristos, când a început cariera sa de apostol. la etatea de 30 ani, s'a ales mai întâiu un numer de scolari, de discipoli; cărora să li comunice învățetura sa. și acesteia la rândul lor să o predice omenirei.

Așa mai întâiu a chemat la sine pe Petru, Andrei, Iacob, Ioan și pe Filip. Acest Filip avea un pretin al seu numit Natanael. Filip găsiind pe Natanael, îi zice: *pretine am astat pe Isus din Nazaret, ceî zice: Mesia* Natanael îi respunde: »*Din Nazaret, poate fi ceva bun*« Filip îi zice atunci: »*Vino și vezi*« Așa și Domnia voastră, iubit auditor, care vă îndoiiți de eficacitatea societății «Asachi» care voiți să cunoașteți scopul acestei societăți, principiile sale, lucrările sale, și învățeturile ce ea predică în societate. poftim veniți și vedeți, veniți și ascultați și dați-i îmbrățișarea meritaată.

Boale Sociale.

(Urmare).

Adevărul este că incidentului de la Iași i s'a dat de mulți niște proporțiuni uriașe, ca în sinul aceluși oraș extra-vechiu român și național, se propagase una din boalele sociale, ce din nenorocire bântue Europa întreagă și care după vuetele ce circulă tinde într'un mod progresiv a se generaliza; cu toate aceste din cercetările făcute, au rezultat adevarata lumină, mărginindu-se totul la o manifestare platonică a câtor-va străini refugiați sau goniți de prin țerile lor, pentru perversitatea ideilor sau chiar tăria unor fapte ce trăgeau după sine condamnațiuni în ceea ce privește elementul Român, el nu participa de cât numai prin câți-va studenți și profesori, care bănușiți, nu sau dovedit încă de justiție și anchetă ca

lucrând în complicitate cu nihilisti. Totul reducându-se la limitele faptelor petrecute, este datoria onoratului guvern, de a urmări cu seriozitate această mișcare, și a lua măsuri de precauțiune, întocmit ca și pentru o boală molipsitoare și epidemică ce trece pe neașteptate peste frontiere pentru a nu ne găsi odată în fața unui pericol de combătut, cu atât mai mult cu cât avem încă foarte mult de lucru pentru a întări opera existenței noastre naționale. Remediu ce câtă se impunem în fața acestui curent nenorocit, merita multă atențiune din toate punctele de vedere: alungarea străinilor constatată ca propagatori, condamnarea profesorilor, isgonirea din țară a elevilor presupuși ca afiliați acestui cuib, ce pare că se clădește pe sub ascuns în Iași, sunt ele oare mijloacele nu numai de a înduși pe cei rătăciți ci de a alunga din calea cugetărilor ori vărilor român niște idei nihiliste? Iată o întrebare ce trebuie se și facă în genere Guvernul și toți oamenii de bine; pentru noi înseși din contra credem că această măsură nu ar atinge alt scop, de cât acela ce și propune cine-va, strângând la un loc câți-va cărbuni aprinși și ai acoperi cu spuze, prin aceasta focul înseși nu se pierde, el poate își păstrează acțiunea sa destrugătoare încă mai mult timp. Liceul național, Universitatea și Școala normală a învățătorilor din Iași, nu este un cuib de paseri răpitoare, care prin două trei lovitură, cuibul se cadă în bucăți, iar paserile ne mai găsindu'și culcușul se și ea drumul în alte părți. Aceste instituțiuni datează de câțiva ani, ele au preparat deja țării mai multe serii de elevi; care deveniți cetățeni, funcționari și chiar mari demnitari ai țării, pot ele să mai fără excepțiune au probat și probează lumii întregi că sunt buni cetățeni și buni Români, lucrând în toate împrejurările în fruntea națiunii la progresul și prosperitatea ei. Învățătorii rușali înprăstieți în toate unghiurile țării, de și nu sau bucurat de o pozițiune materială tocmai satisfăcătoare, cu toate aceste nu numai că ei nu s'au dovedit de resvratitori a stării noastre sociale; ei poate sunt singurii Români în țară, care în sfera acțiunilor lor, au dat serviciu eminent, continuând în liniște și cu devotament a instrui copii locuitorilor de sate, pregătindu'i a deveni buni Români, scoțându'i din ignoranța întunecoasă în care din nenorocire au răst și zac încă părinții lor, exploatați de un element eterogen, care prin înșelăciune și băutura le-au răpit nu numai fructul muncii, ci chiar vigoarea corpului și a mintii.

Acești învățători au fost cei dintâi cari preserați prin satele țării, erau cunoștințe de reformele ce națiunea adoptă în cât și astăzi

țărânu la orî-ce nedomerire aleargă la profesorul satului cu bună credință al sfătui la felurimi de înprejurări zilnice

De acea credem că toate instituțiunile noastre intelectuale, trebuie să le întărim prin o direcțiune sănătoasă, pentru ca tinerii se poată căpăta pe lângă științe și o educațiune socială în sensul tendinților ce domină pe toți oamenii de bine ai țerii. Studentul de pe băncile scoalii trebuie se afle din gura profesorului său cu orî-ce ocaziune, datoriile și sarcinile ce'l așteaptă când va părăsi băncile scoalii. Căutând a înlătura prin o priveghere ne adormită orî-ce lectură sau propagandă denaturată, pentru ca ast-fel se nu ajungă la cunoștința unui student perversitățile de cât numai atunci, când fondul cugetărilor sale va fi ocupat de un raționament bazat pe o educațiune solidă. Atunci elevul ajuns la maturitate, cu acest capital, el privește înprejur, judecă și sunt sigur că nu va concluda de cât că trebuie se facă și el cea ce fac toți semenii seși.

Pe lângă acestea Guvernul nostru cred că ar trebui să se gândească a crea tinerimeii române, mai multe specii de aplicațiune, spre desvolarea profesiunilor liberale și de agricultură.

Direcțiunea învățământului teoretic exclusiv, au început a deveni vătămătoare progresului și prosperității țerii, căci au lasat meseriile, industria și comerțul în mânele străinilor; departe înse de a condamna învățământul și scoala, ele nu pot se dea tinerimeii de cât lumină și bună judecată, înse pe de o parte nu toți pot avea îndeletniciri și aplicațiuni pentru studiu așa că de cât un biurocrat mediocru, mai bine atât pentru dânsul cât și pentru țară un bun meseriaș, industriaș sau comersant; pe de altă parte, câtă se băgăm bine de samă, că dacă nu avem a ne teme de Nihilistii, vom avea înse a ne îngriji de o clasă de oameni, care în copilărie au capatat o instrucțiune teoretică, mai mult sau mai puțin serioasă, și care pleacă de la casa părinților agricultori, nu se mai întorc după isprăvirea studiilor la munca câmpului, ci așteaptă de la bugetul statului și funcțiunile publice existența lor; mulți din trânsii învoacă lipsa, ca titlul admiterei în funcțiuni. Ei au devenit numeroși deja, și se înmulțesc pe fie-care zi, în cât într'un timp oare care ne putem găsi în fața unui proletariat peritor de soame, în destul de puternic poate, pentru a pune pedici serioase prosperității naționale.

De aceia noi privim cu jale, pe toți acei tineri cu aplicațiuni mediocre la studiu; înse cu pretențiuni mari și rătăcite îndată ce părăsesc băncile scoalii, țintind la funcțiuni pentru care studiile și

experiența le lipsește, în cât numărul celor ce lucrează scade, iar
 și aralul ce au nevoie de hrană crește pe fie-care zi.

Iată perspectiva ce ne așteaptă, adevărul este, că principala o-
 peratiune a oamenilor noștri de stat au fost până acum absorbită
 pentru a ni asigura o existență politică ne atârnată. Suntem da-
 tură înse a nădăjdui că vor lucra tot cu aceeași ardoare, pentru a
 de țerei și o neatârnată economică, pentru ca fie-care român se'și
 poate găsi existența într'o muncă onestă și producătoare, condiți-
 une indispensabilă pentru ca o națiune se fie tare în afară și fe-
 răta înăuntru.

Dr. Cantimir.

OI TACI, NU INTREBA

Momente sunt in viață, când inima jignită
 Ar vrea să spuie totul c'un singur, trist cuvânt;
 Atunci ori ce speranță se pare că'i sdrobită.
 Atunci universul îți pare un mormânt.

Te'nfiori și cați la ceruri, dar vai! a sa credință
 Al sferelor eterne drum sacru l'ați perdut;
 Tu nu mai ai nimică, nici lacrimi, nici vroință,
 Prezentul și'e povoară, un vis al tei trecut.

Te 'nfiori și cați in juru'ti, e noapte 'ngrozitoare,
 Căci te-ai născut sermane c'un secol prea curând;
 Streină 'ți este lumea-un cer e fără soare,
 Simțire și virtute in inimă inghețând.

Și noapte e copilă și 'n dulcea ta privire,
 O noapte nisfârșită ca și durerea mea!
 Eu nu știu ce'i norocul, tu nu știți ce'i iubire,
 Dar știți cât sufer astăzi? O! taci, nu întreba!

Gr. N. Lazău.

Despre Fanatismul și obiceiurile religioase în Asia.

Asia, Orientul, Asia străvechiul leagăn al omenirei, străvechea noastră patrie; Asia, de unde Crist și discipolul lui au propagat universului, religiunea milei și a iubirei; Asia, lumea ca din poveste, cu munții ei urieși, acoperiți de vecinice omături, cu câmpiile nemărginite, cu Indiile, comorile ei nesfârșite, cu trecutul ei misterios, cu prezentul demn de a fi deplâns, căci este încătușat de despotismul, de vîoința brută și barbară a regenților ei indigeni, și de cupiditatea unor așa numiți pioneri ai civilizațiunei, cuvânt ce în realitate le servă numai ca mască și scut; Asia cu viitoriul ei pe care îl va decide, nu progresul, nu moravurile blânde și nici mijloacele intelectuale și materiale, date de natură cu profuziune acelor națiuni, dar întâmplarea, cuvânt criminal, când este vorba de prosperitatea popoarelor; în fine Asia lumea diferitelor religiuni și secte, cu orașele și apele ei sfinte, cu Brahmini și Fakirii ei, cu penitenții, cu pelerinii, cu bigotismul ei extrem, cu frumoasa ei poezie alături de cea mai desgustoasă realitate, cu misticismul ei: toate acestea sunt Asia. Și prea lesne imaginațiunea noastră se afundă în poveștile a o mie și una de nopți, căci în Asia fantasia și povestea par atât de strâns legate, atât de identice cu realitatea, în cât dacă nici acolo nu vom putea lua povestea drept realitate, de multe ori însă vom lua realitatea drept poveste, până întru atât ceea ce vedem și cetim despre Asia este de necrezut.

Religiunile au avut și ele o sursă curată, un început bun, moral și glorios, dar ca în toate timpurile, și ori unde ambițiunea, nesațiul, cupiditatea, castele, neștiința

știința întrebuințată în scopuri perverse, au fost cauzele cumplite de degenerare ale țărilor, popoarelor și religiunelor ei. Inșă să nu ne facem iluziuni, în Europa noastră, dacă vom departa paravanul numit *civilizațiunea*, în dosul căruia adese-ori ne permitem a îndeplini fapte de care poate ar roși salbaticul din pusturi, vom vede că și aici a urmat același proces de degradare și degenerare ca și acolo. In adevăr, astăzi să învieze în Asia din mormintele lor diferiții fondatori ai religiunelor ei, s'ar intrista la vederea sarbedei actualității; dară dacă ar veni Crist și l'am duce în vre un templu din Londra sau New-york, sau mai cu seamă din Roma, ar întreba de sigur: Cum? acesta să fie fructul învățăturelor mele? Cum? sub scutul numelui meu, cutează să se îndeplinească asemenea fapte? și a se numi urmașii, reprezentanții mei și al discipilor mei? și Crist împreună cu ori și ce om bine cujetător ar zice că cel puțin în Asia nici un cap bisericesc nu a cutezat să braveze zeitatea sau natura proclamându'se înimibil!

Pentru a pute da un tablou pre cât se poate de viu și interesant, un colorit natural și local sugetului ce ne preocupă, permiteți să vă duc însuși în inima *Brahminismului* în orașul sacru a acestei vechi secte în *Benares*.

În mijlocul *Hindustanului* pe malul stâng al maiestomului riă *Ganges* se întinde orașul *Benares* în Ramațana numit *Kasi*, cea ce în limba sanscrită înșamnă strelucitoarea.

El numera o dată peste 5000 de scolari, și astăzi înșă peste 8000 din casele ei, aparțin preoților. Dară înșportanța cea mai mare a orașului este că posedă templul zeului *Visvisha*, o încarnațiune a Zeului *Schiva*, loșș care atrage miș de pelerini. Datina ne spune că pe timpul când Indiile fură subjugate de cătră *Mahome-*

dani, Zeul *Visvisha* pentru a nu căde în mâinele necredincioșilor, ar fi sărit în o fântână care și astăzi servă pelerinilor spre curățire și sfințire. Imperatul Aurungzeb pontifice mahomedan și tiran, pentru a sili pe Hindustani martirizați de el în modul cel mai barbar să imbrătoșeze *Mahomedanizmul*, a distrus cele mai însemnate templuri Brahmane și a înălțat o moschee ale cărei minarete trufașe ajung în aer la o înălțime de 150 picioare. Cu toate aceste moschee nu a putut întuneca pe micul și umilul templu a lui *Schiva* ferit de vandalizm prin inșuși modesta sa aparența. Tirania, suferințele martirilor și îndăreptnicia obiceiului, l'au mărit, și astăzi se urcă la miil numărul zilnic al pelerinilor bine credincioși, cari vin aicea să ispașască pacatele și să câștige solvarea sufletului ori-cărui bine credincios; se cer 15 zile de rugăciune și de spalare în valurile sacre ale riului *Ganges*, pentru absolvirea faptelor; deci ca staționari zilnic sunt peste 50 miil Hindustani care cobor treptele templului, se apropie de mal, se 'ntorc cu fața cătră soare, cară cu pumnii apa din rău și de trei ori se udă pe cap pe frunte, recitând cu un ton misterios rugăciunelor lor. Brahmani și Fakiri stau pe trepte, primind de la bine credincioși daruri și bani, pentru care și ei la rîndul lor împart după prețul darului, bine înțeles ertarea păcatelor.

(Va urma)

Acte Diverse.

La 27 April a. c. s'a pus piatra fundamentală pentru clădirea localului scoalei No. 2 de băeți din orașul nostru, clădire ce se face cu spesele comunei. Planul este foarte mareș și solid, făcut de Dl. inginer Milțiadi Ţoni; clădirea coastă aproape 40,000 lei.

La serbarea așezerei pietrei fundamentale, au luat parte scoalele și toate autoritățile.

Societatea „Asachi” ca produs al luminilor date de scoală, a delegat din partea sa la astă serbare pe Dl. profesor și membrul al școlii, I. Negre.

Publicăm aci alocuțiunea ținută de Dl. I. Negre, cu astă ocazie.

Onorabilă Adunare!

Societatea Științifică-Literară: „Asachi” din orașul nostru, product al luminilor științei date de scoală, are misiune a urma scoala și biserica în toate actele lor. Pentru aceasta, societatea: „Asachi” a delegat un membru al seü la serviciul religios ce se face astăzi cu ocazia așezării pietrei fundamentale pentru clădirea localului scoalei No. 2 de băeți spre ași manifesta satisfacțiunea sa pentru acest act laudabil și a exprime mulțumirile sale onor. consiliu comunal pentru zelul seü în îmbunătățirea materială a învățemântului local.

Toate instituțiunile științifice, religioase, industriale, politice, sunt legate de un loc și o casă, încât tăria, consolidarea și prosperarea lor este strâns legată de loc și casă, așa că cu cât casa ce reprezintă o instituțiune este mai frumoasă, mai spacioasă, mai solidă, mai importantă, mai igienică, cu atăta ni inspiră un respect și o admirație mai mare și ni arată civilizația și progresul unei țeri în cutare saü cutare ramuri a activității omenești.

Tot ast-feliu și învățământul este legat de trei factori principali: *Scoală, scolarî și învățători.*

Fîind că asistăm la înăugurarea unei zidiri pentru casă de scoală, vom a vorbi câte-va cuvinte numai despre acest factor important.

Scoala și ca casă și ca instituțiune este destinată a forma pe om sub triplul raport: *fizic, moral și intelectual;* scoala dar înriurează în un mod puternic asupra acestor trei părți a educației și desvoltării omului, așa că astăzi toate popoarele civilizate își dispută tăria, frumuseția, știința, bogăția, sănătatea, numai pe calea învățământului public și a educației, și numai acele popoare sunt astăzi tari, avute, fericite, care au scoala, instrucțiunea și educația constituite în cele mai bune condițiuni sub toate raporturile.

Frăgezimea organismului copilului, puterea și repegiunea cu care se desvoltă zilnic toate facultățile sale: aptitudinea ce are de a căpăta cu înlesnire bunele sau relele moravuri; predispoziția la felurite boale; viciurile de conformațiune: toate acestea influențază prin starea localului de scoala asupra copiilor, și sunt prin urmare atâtea îngrijiri capitale, care trebuiesc avute în vedere, când este vorba de scoala, de acel mediu care trebuie să formeze pe om⁽¹⁾.

Copilul de la vrîsta de 7 ani, își petrece aproape 16 ani vieața sa în scoală; scoala în tot acest timp are în riurare asupra moralului copilului, asupra facultăților intelectuale a lui și asupra sănătăței și conformațiunei corpului seü.

Aceste impregiurări impun datorie statului, comunei, societăței, ca localurile de scoale să fie construite în cele mai bune condiții igienice; trebuie să se asigure tinerimei pe lângă instrucție, educație, și o sănătate du-

(1) Dl. C. Codrescu—tratată de Igienă—Barlad—1880.

habila, și aceasta nu se poate căpăta în timpul instrucțiunii și educației copiilor decât prin localuri de școală, amenajate în condiții igienice.

Buna sare igienică: un aer curat, o lumină îndestulătoare, o zidire spacioasă, solidă și bine uscată, un sistem regulat de aerisire, niște bănci confortabile, toate acestea înriurează dar asupra moralului și dezvoltării intelectuale a copiilor iar sub reportul fizic, și al sănătății joacă cel mai mare rol.

Iată dar cestiunea vitală, de unde rezultă datoria statului, comunelor, de a face să aibă localuri de școală în cele mai bune condiții igienice.

Aci însă o luptă teribilă a urmat și urmează încă în această privire, adică între voința și nevoința, între dorința și nedorința de a avea bune locale de școală; a existat și există încă lupta între lumină și întuneric, între viață și moarte lupta între interesele rău apreciate a unei sume de bani cheltuiți în prezent și între interesele vitale de mână ale familiei și viitorului statului: (1) s'a pus banii mai pre-sus de sănătatea copiilor și buna lor creștere și dezvoltare.

Numai acolo, unde oamenii de inimă, iubitori de lumină, și de o creștere și dezvoltare sănătoasă, sub toate raporturile, au învins ori ce pedecă, numai acolo, etc, s'a început îngrijirea de a avea locale de școală în condiții igienice.

Avem cea mai mare satisfacțiune că actualul nostru consiliu comunal, vr'o câți-va ani a învins acele pedecă, a rupt cu acel trecut ruinătoriu sănătății copiilor, și a început a se ocupa cu înzestrarea învățământului cu localuri de școală în cele mai bune condiții igienice, necruțând nici un sacrificiu pentru aceasta.

Aduc dar călduroasele mulțămiri din partea societă-

(1) Dr. C. Codrescu—tratat de Igienă

ței: »Asachi« onor consiliu comunal pentru iubirea și interesul ce poartă învățământului, amintindui maxsima: »*verba volant scripta manent*« vorbele zboara, scrierile rămân, care în ocazia de față se traduce: *banii să cheltuescū, instituțiunea, edificiul române*. În el se vor forma cetățeni, sănătoși, vîguroși cari vor re'ntorce țerei și comunei în sutit și miit.

Daca ne'ntoarcem, onorabilă adunare, privirile îndărapt până la 1816 când nemuritorul Gh. Asachi a început lucrul și munca sa pe calea dezvoltării intelectuale și naționale, și venim pînă în present, vedem că în ramul învățământului la noi s'a făcut un progres colosal.

La 1816 când nemuritorul Asachi începe cariera de apostol, al învățământului și dezvoltării naționale, nu numai case de scoale în toată țara nu existau, dar nici scoala ca instituțiune nu ezista, căci singura scoala națională ce mai ezista în acele timpuri în Iași numită scoala *Vasile Lupū*, fanarioții o închisese și abea la 1828 s'a redischis, prin zelul lui Asachi, mitropolitul Veniamin și alți contimpuranî.

De atuncea încoace prin munca lui Gh. Asachi și a altor apostoli conlucratori cu el din epoca de la 1816 încoace ca mitropolitul Veniamin, Gh. Seulescu, și alții începe pe pămîntul românescua se înființa treptat icî-colea câte o scoală, așa că și în orașul Piatra în care pe la anul 1835 abia era o umbră de scoală particulară, ținută de reposatul Nanu, sa înființeză cea ântăi scoală publică la anul 1840; iar la anul 1842 se pune prima temelie pentru zidirea scoalei publice de băeți din orașul nostru, scoala No. 1, și abea la 1850 să sfîrșeste.

Zidirea și sfârșirea scoalei No. 1 a fost discrise cu mari laude de cătră nemuritorul Gh. Asachi în foia sa: »*Albina*«.

Progresul a mers așa de repede că orașul Piatra din

O singură școală la 1840 are astăzi trei școli primare de băieți, două de fete, un Gimnaziu și alte instituții culturale.

Acest progres se datorește propenzității poporului Român pentru cultură, progres, precum și bărbaților zeloși și iubitori de instrucțiune, fie că s'aun aflat la ministeriu, sau în capul comunelor sau județelor.

Dacă față cu acest progres în lățirea învățementului, în înmulțirea școlilor, localurile de școală nu întrunesc încă toate condițiile igienice, să sperăm că autoritățile publice pătrunse acum de importanța sănătății omului, sub raportul educației, vor remedia treptat aceste rele, după cum au-și început, probă onor. nostru consiliu comunal, care începe astăzi un local de școală construit după un plan, ce întrunește condițiile igienice în toată plinitudinea lor.

Finind, voi adresa câte-va sfaturi copiilor, tinerimei școlare.

Voi copiii, cari asistați la serbarea începerii zidirii acestei școli, săpați în inima voastră aceasta serbătoare; amintiți-ve că părinții voștri și noi am învățat carte în bordeie, în case acoperite cu paie; am umblat cu desăgiți în spate pe la dascăli ca să învățăm carte, și vouă astăzi părinții, comuna și societatea, ve dă palate, ca localuri de școală.

Siliți-ve la învățătură și bună purtare, ca să fiți bun cetățeni, creștini și adeverați patrioți și iubitori de țară, căci după cum țara ve dă toate mijloacele pentru buna voastră creștere și sănătoasa voastră dezvoltare, tot ea asemenea știe să pedepsească pe fiii răutății și a peirei.

Din lucrările Societății. S'a ales secretar D-l. institutor Dem. Neculau, în locul D-lui Gr. C. Buțureanu, transferat la Iași.

S'a primit ca membrii ordinari, conform art III. din statul pe D-nii: Calistrat Hogaș profesor, Ioan Cania farmacist; N. P. Niculescu inginer.

S'a delegat din partea societății pe D-l. Victor Dogariu, pentru serbarea încoronării de la 10 Mai.

Delegatul societății i s'a fixat și locul convenit în programul serbării.

† La 7 curent, Doamna Efrosina Cantimir, soția iubitului nostru confrate și președinte societății „Asachi” Dr. Dem. Cantimir, a adormit, în etate de 32 ani.

Soție credincioasă, mamă conștiincioasă, renume bun, virtuți esemplare, caracteriu evanghelic, femeie înzestrată cu știință și toate însușirile trebuitoare soției mamei și femeii în omenire: iată scumpele suveniri, și imitabile fapte și însușiri ce lasă după sine adormită Efrosina Cantimir!

Profundele noastre regrete pentru această pierdere ireparabilă.

Incunoștințare.

Toți membrii societății, ca colaboratori la revista „Asachi” sunt rugați, ca materiile lor, pentru revistă, să le înmâneze comitetului de redacție, cel mult până la 20 a fie-cărei luni, spre a avea timp când să se examineze.

Asemenea toți membrii colaboratori și alții ce trimet materii spre publicare în asta revistă, vor căuta ca scriptele să fie scrise curat, lizibil urmând ortografia fonetică.

Erata la No. I.

Pag. 21. rând 13 în loc de; înainte de Hristos se va citi după Hristos.

Pag. 30. rând 32 în loc de: Din nenorocire se va citi: Din norocire.